

ΔΡΑΣΗ 5. Αναθεώρηση των δασικών διαχειριστικών σχεδίων σε τέσσερις πιλοτικές περιοχές

Στο πλαίσιο του Έργου LIFE+ AdaptFor, τα κατάλληλα μέτρα δασικής διαχείρισης, που προτάθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης 4 με σκοπό τη διευκόλυνση και ενίσχυση της προσαρμογής στην αλλαγή του κλίματος, εξειδικεύτηκαν περαιτέρω σε επίπεδο συστάδας¹ και ενσωματώθηκαν τελικά στα Δασικά Διαχειριστικά Σχέδια (ΔΔΣ) των τεσσάρων περιοχών μελέτης. Συγκεκριμένα, τα ΔΔΣ της Πιερίας και του Δάσους Ασπροποτάμου αναθεωρήθηκαν (καθώς βρισκόταν σε ισχύ) ενώ για το Δημοτικό και Δημόσιο Δάσος Καστανιάς, την Πάρνηθα και τον Ταύγετο συντάχθηκαν νέα.

Τα Διαχειριστικά Σχέδια αποτελούν το εργαλείο κάθε Δασικής Υπηρεσίας αφού υποδεικνύουν ουσιαστικά τον τρόπο άσκησης της διαχείρισης κάθε δάσους, παρέχοντας τις απαραίτητες πληροφορίες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων, δράσεων και παρεμβάσεων. Έχουν δεκαετή διάρκεια και συντάσσονται σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές.

Το πρώτο βήμα κατά την αναθεώρηση υφιστάμενων ή τη σύνταξη νέων ΔΔΣ ήταν ο καθορισμός της ακριβούς έκτασης όπου θα εφαρμόζονταν τα προτεινόμενα μέτρα προσαρμογής, σε κάθε μία από τις τέσσερις περιοχές μελέτης. Αυτό περιλάμβανε: α) βελτιστοποίηση των πολυγώνων των περιοχών μελέτης ώστε να ακολουθούνται τα όρια φυσικών εμποδίων ή τα εξωτερικά όρια των περιφερειακών δασικών συστάδων και β) επιλογή των δασικών συστάδων με βάση τον κυρίαρχο τύπο βλάστησης, τις διαχειριστικές πρακτικές που εφαρμόζονταν στο παρελθόν (αποψιλωτικές υλοτομίες, πρεμνοφυής διαχείριση ή ακόμη και μη διαχείριση), χρήσεις γης (αγροτικές εκτάσεις ή εκτάσεις για βόσκηση αποκλείονταν αυτόματα από τη διαδικασία) και καταλληλότητα από άποψη εμφάνισης των φαινομένων (νεκρώσεις κωνοφόρων ή εισβολή κωνοφόρων σε δάση πλατύφυλλων).

Το δεύτερο βήμα ήταν η εξειδίκευση των μέτρων προσαρμογής, δηλαδή ποιά μέτρα ή συνδυασμός μέτρων θα εφαρμόζονταν σε κάθε δασική συστάδα, με βάση την ποιότητα τόπου, τη βλάστηση, την υγεία των συστάδων, τον ρυθμό αναγέννησης, την εμφάνιση διαταραχών (π.χ. επιδημίες φλοιοφάγων εντόμων ή δασικές πυρκαγιές) κτλ.

Το τρίτο βήμα ήταν η ενσωμάτωση των μέτρων στα Φύλλα Περιγραφής Συστάδων. Σε αυτό το σημείο, έπρεπε να ληφθούν συγκεκριμένες αποφάσεις όσον αφορά σε θέματα όπως η αύξηση του περιόδου χρόνου (συνήα κατά πολλά έτη) και η επακόλουθη αύξηση του ξυλαποθέματος και της ετήσιας προσαύξησης, ο καθορισμός της ηλικιακής δομής του δάσους, η εφαρμογή εξυγιαντικών υλοτομιών, η προώθηση και ενίσχυση συγκεκριμένων τύπων βλάστησης στις δασικές συστάδες κτλ. Επίσης, καθορίστηκαν οι δασοκομικοί χειρισμοί για την επίτευξη των ανωτέρω (π.χ. αναγωγικές αραιώσεις μέσω θετικής ή αρνητικής επιλογής κτλ).

Τέλος, παράχθηκαν νέοι δασικοί χάρτες ή αναθεωρήθηκαν οι υφιστάμενοι με τη χρήση Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών.

Έπειτα από την οριστικοποίησή τους, τα ΔΔΣ υποβλήθηκαν στις Διευθύνσεις Δασών των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, δηλαδή τις αρμόδιες υπηρεσίες για την έγκριση και αναθεώρησή τους.

---

¹ Η συστάδα είναι η μικρότερη μονάδα διαίρεσης του δάσους και η μονάδα εφαρμογής δασοκομικών χειρισμών.

Τα δεδομένα και τα αποτελέσματα του έργου αποδείχθηκαν πολύ χρήσιμα και χρησιμοποιήθηκαν στη σύνταξη και του Γενικού Μέρους (περιγραφή και αξιολόγηση της περιοχής αρμοδιότητας των Δασικών Υπηρεσιών) των ΔΔΣ. Συγκεκριμένα, ανά περιοχή μελέτης, η αναθεώρηση ή σύνταξη των ΔΔΣ συνοψίζεται στα εξής:

Δάσος Ρητίνης-Βρίας στα Πιέρια Όρη (Διεύθυνση Δασών Πιερίας): 21 δασικές συστάδες (1,422.20 ha)

Η αναθεώρηση του ΔΔΣ εστίασε στη διατήρηση της Δασικής πεύκης μέσω της αποτροπής της νέκρωσης των δέντρων. Επιπλέον, σημαντική κρίθηκε και η διατήρηση και προστασία των υποπληθυσμών του είδους (γενετική ποικιλότητα), καθώς η περιοχή αποτελεί το νοτιότερο άκρο εξάπλωσης της Δασικής πεύκης στην Ευρώπη.

Το προηγούμενο ΔΔΣ είχε λήξει το 2010 και συνεπώς η σύνταξη και έγκριση του νέου ΔΔΣ (περίοδος ισχύος 2011-2020) για το Δάσος Ρητίνης-Βρίας συνέπεσε με την περίοδο υλοποίησης του έργου. Συγκεκριμένα, καθώς το έργο είχε ήδη προχωρήσει σημαντικά κατά την περίοδο σύνταξης του νέου ΔΔΣ, το τελευταίο συντάχθηκε σύμφωνα με τους σκοπούς και τα πρώτα αποτελέσματα του έργου. Το νέο ΔΔΣ εγκρίθηκε στις 03.01.2012. Ακολούθως, το ΔΔΣ τροποποιήθηκε ώστε να ενσωματώνει τα μέτρα προσαρμογής της Δράσης 4 (η αναθεώρηση του ΔΔΣ εγκρίθηκε στις 17.11.2014).

Δάσος Ασπροποτάμου-Καλαμπάκας (Δασαρχείο Καλαμπάκας): 41 δασικές συστάδες (2,087.70 ha)

Η αναθεώρηση των ΔΔΣ εστίασε στην ανάσχεση της εισβολής των κωνοφόρων σε συστάδες όπου κυριαρχούν κανονικά τα πλατύφυλλα είδη. Συγκεκριμένα, σε μέτριες και πτωχές ποιότητες τόπου όπου η ελάτη εξαπλώνεται κάτω από τα θερμοορία της, και συνεπώς καθίσταται ευάλωτη σε επιθέσεις εντόμων, προτάθηκε η αποκατάσταση (μέσω ανόρθωσης) του μικτού δάσους δρυός (Δημόσιο Δάσος Καστανιάς) και του δάσους καστανιάς (Δημοτικό Δάσος Καστανιάς). Ωστόσο, σε καλές ποιότητες τόπου, οι συστάδες ελάτης θα ευνοηθούν (Δάσος Ασπροποτάμου).

Σε αυτήν την περιοχή, η Δράση 5 αφορούσε τη σύνταξη / αναθεώρηση τριών ΔΔΣ αντί ενός, καθώς η περιοχή περιλάμβανε δύο Δημόσια δάση (Δημόσιο Δάσος Καστανιάς και Δάσος Ασπροποτάμου) και ένα ιδιωτικό (Δημοτικό Δάσος Καστανιάς). Και τα τρία δάση υφίστανται έντονη διαχείριση για ξυλοπαραγωγικούς σκοπούς και οι τοπικές κοινωνίες εξαρτώνται έντονα από τις υλοτομικές δραστηριότητες. Συνεπώς, η αλλαγή των διαχειριστικών σκοπών για αυτήν την περιοχή (σε περισσότερο αειφορικές πρακτικές) υπήρξε δύσκολη υπόθεση.

Δημοτικό Δάσος Καστανιάς: Καθώς η περιοχή αποτελεί ιδιωτικό δάσος, το ΔΔΣ συντάχθηκε από ιδιώτη δασολόγο και έπειτα επαληθεύτηκε από το Δασαρχείο Καλαμπάκας και εγκρίθηκε από τη Διεύθυνση Δασών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (τυπική διαδικασία για τα ΔΔΣ των ιδιωτικών δασών). Στην έκθεση επαλήθευσης, το Δασαρχείο Καλαμπάκας περιέλαβε σαφή αναφορά στο έργο και στα προτεινόμενα από αυτό μέτρα για την περιοχή, και εισηγήθηκε στην ανώτερη Αρχή την έγκριση του ΔΔΣ με την προϋπόθεση ότι τα μέτρα προσαρμογής θα υιοθετούνταν. Το ΔΔΣ (περίοδος ισχύος 2014-2018), το οποίο συντάχθηκε κατά τη διάρκεια του έργου, εγκρίθηκε τελικά στις 17.09.2014. Τα ΔΔΣ των ιδιωτικών δασών έχουν πενταετή διάρκεια.

Δημόσιο Δάσος Καστανιάς: Το ΔΔΣ (περίοδος ισχύος 2015-2024) συντάχθηκε στο πλαίσιο του έργου και εγκρίθηκε στις 17.12.2014.

Δάσος Ασπροποτάμου: Το υφιστάμενο ΔΔΣ του Δάσους Ασπροποτάμου λήγει το 2015 (ένα έτος έπειτα από τη λήξη του έργου) και η πλειονότητα των συστάδων έχει ήδη υποστεί διαχείριση / δασοκομικούς χειρισμούς κατά τα προηγούμενα εννέα έτη. Το γεγονός αυτό καθιστούσε αυτές τις συστάδες ακατάλληλες για την εφαρμογή των μέτρων προσαρμογής μέσα στο 2015. Συγκεκριμένα, αναφορικά με την περιοχή μελέτης, 25 από τις 29 συστάδες κρίθηκαν ακατάλληλες για κάθε είδους χειρισμό μέσα στο 2015. Σε απόκριση των ανωτέρων, το Δασαρχείο Καλαμπάκας ενσωμάτωσε τα μέτρα του έργου στο υφιστάμενο ΔΔΣ (μέσω διαδικασιών αναθεώρησης), με ρητή εντολή τα μέτρα αυτά να περιληφθούν στο επόμενο ΔΔΣ (περίοδος ισχύος 2016-2025) και ακολούθως να εφαρμοσθούν κατά την επόμενη δεκαετή περίοδο. Για τις εναπομένουσες τέσσερις συστάδες, τα μέτρα προσαρμογής θα εφαρμοσθούν μέσα στο 2015, όπως προβλέπεται. Η αναθεώρηση του υφιστάμενου ΔΔΣ (περίοδος ισχύος 2006-2015) εγκρίθηκε στις 17.12.2014.

Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας (Δασαρχείο Πάρνηθας): 11 δασικά τμήματα (16,323.93 ha)

Το ΔΔΣ της Πάρνηθας εστίασε στην προστασία και θωράκιση των λειτουργιών του οικοσυστήματος απέναντι σε διαταραχές που σχετίζονται με την αλλαγή του κλίματος. Σε αυτήν τη συγκεκριμένη περιοχή, η δασική διαχείριση εστιάζει στην προστασία των βιοτικών (διατήρηση της βιοποικιλότητας) και αβιοτικών παραγόντων (βελτίωση των εδαφικών συνθηκών, δίαιτα του νερού) και όχι στην παραγωγή ξύλου. Συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορά στους διαχειριστικούς σκοπούς, σε καλές ποιότητες τόπου προωθείται η διατήρηση της Κεφαλληνιακής ελάτης ενώ αντίθετα, σε πτωχές ποιότητες τόπου, όπου η ελάτη βρίσκεται εκτός των οικολογικών της ορίων, προτείνεται η αντικατάστασή της από άλλα αυτόχθονα είδη, περισσότερο ευπροσάρμοστα σε οριακές συνθήκες.

Το προηγούμενο ΔΔΣ έληξε το 2006 και έκτοτε το Δασαρχείο Πάρνηθας διαχειριζόταν το δάσος χωρίς ΔΔΣ. Πολλοί ήταν οι λόγοι που δεν επέτρεψαν τη σύνταξη νέου ΔΔΣ όλα αυτά τα έτη. Όπως αναφέρεται σαφώς στην εισαγωγή του νέου ΔΔΣ, το υφιστάμενο ΔΔΣ δεν συντάχθηκε μόνο στο πλαίσιο του έργου, αλλά χάριν σε αυτό. Τα γενικά διαχειριστικά μέτρα του έργου (περιορισμός της βόσκησης, προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για τις δασικές πυρκαγιές, προστασία των εδαφικών πόρων, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού κτλ) βρίσκουν εφαρμογή σε ολόκληρη την περιοχή αρμοδιότητας του Δασαρχείου Πάρνηθας (11 δασικά τμήματα). Τα μέτρα που προορίζονται για υποβαθμισμένα εδάφη ή καμμένες περιοχές βρίσκουν εφαρμογή στο τμήμα Νο4 (2,347.84 ha), ενώ τα μέτρα που προορίζονται για καλύτερης ποιότητας τόπους βρίσκουν εφαρμογή στο τμήμα Νο5 (3,326.30 ha). Το ΔΔΣ (περίοδος ισχύος 2015-2024) εγκρίθηκε στις 18.12.2014.

Όρος Ταΰγετος (Δασαρχείο Σπάρτης): 55 δασικές συστάδες (13,055.30 ha)

Το ΔΔΣ εστίασε στην προστασία και θωράκιση της Κεφαλληνιακής ελάτης απέναντι σε προσβολές και επιδημίες φλοιοφάγων και άλλων εντόμων. Συγκεκριμένα, προωθείται η ευνοήση των συστάδων ελάτης (*A. cephalonica* και *A. borisii regis*) μέσω της μετατροπής των δασών της ελάτης σε κανονικά κηπευτά ή εξαετή κηπευτοειδή δάση. Τα δάση αυτά είναι ανθεκτικότερα, οικολογικά σταθερότερα και εμφανίζουν μεγαλύτερο ρυθμό απορρόφησης και ταμίευσης CO₂ (μετριασμός της κλιματικής αλλαγής). Επίσης, προωθείται η διατήρηση της γενετικής ποικιλότητας της Κεφαλληνιακής ελάτης καθώς η περιοχή αποτελεί το νοτιότερο άκρο εξάπλωσης του είδους στην Ελλάδα.

Το προηγούμενο ΔΔΣ έληξε το 2012 και έκτοτε το Δασαρχείο Σπάρτης διαχειριζόταν το δάσος χωρίς ΔΔΣ. Πολλοί ήταν οι λόγοι που δεν επέτρεψαν τη σύνταξη νέου ΔΔΣ για την περιοχή. Ωστόσο, στο πλαίσιο του έργου, συντάχθηκε ΔΔΣ που ενσωμάτωσε τα μέτρα προσαρμογής και άλλα αποτελέσματα του έργου για την περιοχή. Το ΔΔΣ (περίοδος ισχύος 2015-2024) εγκρίθηκε στις 18.12.2014.

Όπως φαίνεται και στον Πίνακα που ακολουθεί, η αναθεώρηση / σύνταξη των ΔΔΣ τελικά επηρέασε διπλάσια έκταση από αυτήν που αναμενόταν, σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό.

Έκταση (ha) και δασικές συστάδες που επηρεάζονται από την αναθεώρηση / σύνταξη ΔΔΣ, ανά περιοχή μελέτης

Περιοχή Μελέτης	Προβλέπονταν αρχικά	Επηρεάσθηκαν τελικά	
	Έκταση (ha) (+δασικές συστάδες -δσ, όπου αναφέρονταν)	Έκταση (ha)	Δασικές Συστάδες (δσ)
Δάσος Ρητίνης-Βρίας στα Πιέρια Όρη	~ 1.500	= 1.422,20	21 δσ: (1α, 1β, 2, 3α, 3β, 3γ, 6α, 6β, 7α, 7β, 8α, 8β, 9β, 10β, 10γ, 11β, 12β, 22γ, 23α, 23β, 23γ)
Δάσος Ασπροποτάμου-Καλαμπάκας	~ 2.500 (32 δσ)	= 2.087,70	41 δσ σε σύνολο: Δημοτικό Καστανιάς 7 δσ (11α, 11β, 12α, 12β, 13, 14, 15) Δημόσιο Καστανιάς 5 δσ (1γ, 1δ, 2α, 2β, 2γ) Ασπροπόταμος 29 δσ (59β, 59γ, 65α, 65β, 66α, 66β, 66γ, 68γ, 69α, 69β, 69γ, 73ε, 74α, 75γ, 76α, 76δ, 77α, 77δ, 83α, 83β, 83γ, 84α, 84β, 84γ, 86α, 86β, 88α, 88β, 94α)
Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας	~ 4.000	= 16.323,93	11δσ: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 and 11
Όρος Ταύγετος	~ 8.000 (44 δσ)	= 13.055,30	55 δσ: (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8α, 8β, 8γ, 10α, 10β, 10γ, 11α, 11β, 11γ, 12α, 14α, 14β, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 41, 42, 43α, 43β, 44, 45α, 45β, 49α, 49β, 50α, 50β, 51α, 51β, 52α, 54α, 54β, 55α, 55β)
ΣΥΝΟΛΟ	~16.000	= 32.889,13	128